

pabilis, et absolutio valida, sive habuerit effectum gratiae, sive ex aliquo impedimento extrinseco fuerit informis; nam hoc accidentarium est, et nulla probabili ratione dici potest, privilegium hoc quoad hanc partem concessum fuisse sub tali conditione. Secus vero esset, si oblio fuisse culpabilis; nam tunc et absolutio fuisse nulla, et non esset moraliter satisfactum intentioni superioris, quandoquidem nec diligentia sufficiens adhibita fuit ad explicandum in tali confessione omne peccatum reservatum.

Quando reservationes ejusdem peccati plures sunt, an una tollatur sine alia.

25. *Deciditur.—Quid de reservatione sine censura.* — *Quid nomine ejusdem superioris intelligatur.* — Ultimo inquiri potest in hac materia, quid dicendum sit, quando idem peccatum a pluribus superioribus, vel ab eodem pluribus modis reservatum est, an scilicet, ablata una reservatione, auferantur reliqua, necne. In quo agere possumus de ablatione reservationis per absolutionem directam ipsius culpe reservatae, vel per alium modum. De priori punto, quod proprie hoc spectat, nulla potest esse quæstio; nam regula supra posita in universum vera est, peccatum, per directam absolutionem validam semel remissum, simpliciter et absolute non manere amplius reservatum; quia jam non est materia necessaria confessionis. Unde potius oportet inquirere, quando peccatum habet plures reservations, quid necessarium sit ad tollendam reservationem, ita ut absolutio valida esse possit. Quod ut breviter explicem, advero reservationem vel fieri sine censura, vel cum illa; si priori modo, existimo imprimis, si reservations factæ sint ab eodem superiore, licet videantur plures, in re non esse nisi unam repetitam; ideoque per unam facultatem absolvendi a tali peccato tolli omnem reservationem hujusmodi. Voco autem eumdem superiorem, non solum propter identitatem personæ, sed etiam propter identitatem potestatis, seu prælationis, ut si unus Episcopus per statutum reservet aliquod peccatum, et successor eius per aliud, vel per declarationem ab homine. Et ratio est, quia licet leges vel mandata sint plura, tamen effectus est unus et idem, qui est ablatio jurisdictionis, ut manantis a tali potestate; hæc autem jurisdictione restituitur per unam facultatem ab eadem potestate manentem. Atque idem dicendum esset de re-

servationibus factis a pluribus superioribus, si per possibile, vel impossibile, essent aequalis potestatis; nam licet omnes illi reservassent, quilibet eorum per se posset jurisdictionem restituere; supponimus enim unumquemque esse superiorem in solidum, alioqui non essent plures reservations, sed una procedens a multis personis operantibus per modum unius. Et propterea nunquam possunt ita concurrere duo pastores habentes in solidum potestatem aequalem, nisi inter eos detur locus præventioni; et ideo jurisdictione a quilibet eorum data sufficit ad tollendam simpliciter peccati reservationem.

26. *Ablata reservatione superioris, tolli inferioris, et non e contra.* — At vero si idem peccatum sit reservatum a duobus superioribus subordinatis, ut ab Episcopo et Papa, tunc clarum est, facultatem Episcopi non sufficere ad tollendam reservationem simpliciter respectu Papæ; quia non potest inferior restituere jurisdictionem quam superior abstat sibique reservavit; nam hoc ipso voluit, ut a nullo alio concedi possit. E contrario autem Navarrus statim citandus sentit, ablata reservatione Papali per privilegium Pontificis auferri episcopalem, non tam de rigore juris, quam ex usu. Sed imprimis difficile est ad intelligendum, posse idem peccatum absque censura esse reservatum Papæ et Episcopo, et sic de aliis cum proportione. Nam hoc ipso quod pastor supremus, seu altior sibi reservat peccatum, extrahit illud a jurisdictione omnium inferiorum; nihil ergo habent inferiores quod possint sibi reservare. Quod si hoc ita est, recte sequitur, per facultatem ejusdem pastoris supremi tolli sufficienter reservationem; quia superior potest jurisdictionem concedere, inferiore etiam renuente; atque hoc non solum ex usu, sed etiam ex rigore juris verum est. Per hoc tamen non auferitur Episcopo potestas reservandi sibi casum, quem Papa noluit sibi esse reservatum, nisi vel hoc ipsum prohibeat, vel possibilem facultatem ad absolucionem concedat, non obstante Episcopi reservatione. Et eodem modo fingi potest casus, in quo Episcopus aliquod peccatum reservet simul cum Papa pro illis temporibus, vel sub ea conditione, si Papæ reservatio cessaret; et e converso quod Papa tollat suam reservationem non simpliciter dando jurisdictionem aut facultatem, sed solum, quantum est ex se, non auferendo; et in eo casu verum est, ablata reservatione Papali, non auferri epis-

copalem. Hic autem casus potius excogitus est quam moraliter contingens; et ideo quoad hoc verificari potest, quod, juxta communem usum, ablata reservatione Papali, nulla manet inferior.

27. *Quid de reservatione cum censura.* — Superest dicendum, quando reservatio fit cum excommunicatione reservata; tunc enim est attente advertendum, an reservations dicantur esse plures propter plures excommunications reservatas, vel solum propter plures leges, vel sententias generales ferentes eamdem excommunicationem reservatam propter idem peccatum, ut saepe contingit. Quando enim excommunications sunt plures, quamvis una auferatur, non satis est ut simpliciter tollatur reservatio a culpa, quia una excommunicatione sufficit ut culpa reservata maneat ei qui talem censuram tulit, praesertim in casibus Papalibus, in quibus, durante aliqua excommunicatione reservata, ipsa etiam culpa reservata manet. Quod idem poterit in inferioribus contingere, si ad hunc modum reservatio fiat; vel saltem manebit reservata culpa, mediante censura, ut non possit quis, per se loquendo ac legitime, a tali culpa absolvere, nisi prius excommunicationem auferat qui illam sibi reservavit, vel ad illam tollendam facultatem præbeat. Secus vero est, quando excommunicatione est una tantum; nam licet pluribus modis reservata sit, si tamen illa semel auferatur, tota reservatio culpe tollitur, quia supponimus esse connexam cum tali censura. De ipsa vero censura sic reservata restabat dicendum, quæ facultas sufficiat, ut auferatur, quod spectat ad propriam materiam, quanquam, si considerentur quæ diximus de reservatione a culpa, quando sola fit, facile intelligitur idem esse dicendum cum proportione de tali censura; nam per solam facultatem supremi iudicis reservantis auferri poterat, quia illa sufficit ad dandam jurisdictionem, nec potest ab inferiori impediiri, nec præveniri, ipso per reservationem resistente. Atque hoc sensit Navar. in Summ., c. 27, n. 261, dum dixit, reservationem episcopalem auferri, ablata Papali; loquitur enim quando auferatur per ablationem censurae, et refert seipsum in cap. *Ita quorundam*, de Judæis, notab. 11, num. 71, qui numerus ibi nunc non invenitur; videtur tamen esse in Glossa ult., num. 33, ubi tractat, an illæ excommunications sint plures vel una, quæ res in propria materia expli-canda est.

DISPUTATIO XXXII.

DE PRÆCEPTIS SEU OBLIGATIONIBUS PERTINENTIBUS
AD MINISTRUM HUJUS SACRAMENTI.

Hactenus tractavimus omnia quæ ad sacramentum pœnitentiæ explicandum necessaria visa sunt. Nunc superest dicendum de præceptis quæ illud comitantur, quæ possunt pertinere vel ad judicem, vel ad reum; hic enim, per se loquendo, non interveniunt aliae personæ. Et de penitente quidem multa in superioribus diximus, quæ erant connexa cum ipso sacramento. De obligatione vero ad usum confessionis dicemus in fine hujus materiae, ut prius doctrinam de ministro absolvamus. In quo triplex obligatio intelligi potest. Una est quasi prævia, scilicet, ut sit sufficienter instructus ad hoc munus, et hæc explicata est supra, disp. 28, sect. 1 et 2. Alia est consequens, seu relicta ex confessione, scilicet obligatio secreti; et hanc explicabimus disp. seq. Tertia est quasi concomitans, seu in ipsomet confessionis ministerio, et de hac dicemus in præsenti.

SECTIO I.

Quis sacerdos teneatur fidelium confessiones audire.

1. *Obligatio ex charitate.* — Diximus superiori tomo, disp. 16, sect. 1, ex duabus vel tribus capitibus posse orihi obligationem ministrandi aliquod sacramentum, scilicet, ex charitate, obedientia, officio seu justitia. Hæc ergo tria possunt ad hoc sacramentum applicari. Verumtamen de obligatione charitatis nihil hic speciale occurrit, sed servandas sunt, et applicandæ generales regulæ charitatis seu misericordiae. Solum est observandum, quia sacramentum hoc majoris necessitatis est quam reliqua, excepto baptismo, ideo charitatis obligationem facilius occurtere posse in hoc sacramento quam in aliis, etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis, si spiritu-alis vita proximi periclitetur, et non sit alius qui ei subveniat. Nam, licet in rigore possit proximus per contritionem salvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando sine alio medio relinquitur; sed hæc extrinseca sunt ad præsentem materiam; magisque accidentaria est obligatio ex voto, aut obedientia, seu alio præcepto positivo, et ideo nihil de illa in speciali occurrit dicendum.

2. *Propria obligatio ex officio.* — Propria ergo obligatio per se quasi intrinseca est ex officio, quae non est in omnibus sacerdotibus, sed in his qui sunt pastores ex officio, et maxime in eo qui propriissime vocatur proprius sacerdos, seu parochus; nam Episcopi et superiores Prælati, quamvis ex officio teneantur providere subditis de idoneis confessoribus, regulariter tamen non tenentur ipsi per se audire confessiones subditorum, quia habent universalius regimen, et plures alias actiones, quibus intenti esse debent; interdum vero, si gravis necessitas subditi postularet, posset obligari Episcopus, ratione sui muneris, ad audiendam subditi confessionem, quia etiam est proprius pastor animæ ejus, et ex officio tenetur spiritualem ejus salutem procurare. Ordinarie vero haec obligatio pertinet ad parochos, qui ad hoc præcipue aluntur a fidelibus ut eis sacramenta ministrarent.

3. *Quando teneatur parochus subditem audire.* — *Quorundam sententia.* — Reprehenditur. — Difficultas vero hoc loco existit, quando in rigore teneatur parochus subditem confiteri volentem audire. Est enim quorundam sententia, solum teneri, quando ipsi subditi confiteri tenentur, non vero si voluntarie confiteri velint; ita tenet Joannes Medina, q. 14 de Confessione per curatum audiend., scutus Richardum, d. 18, a. 2, q. 3; Major., d. 17, q. ult.; Sylvest., verb. Confessor, 1, § 18; Armilla, verb. Absolutio, num. 27. Fundamentum est, quia extra illud tempus non tenetur parochus ex charitate confessiones subditorum audire, quia charitas solum obligat tempore necessitatis, et præcise obligatio charitatis non est alterius rationis in parochio quam in aliis; neque etiam tenetur ex justitia, quia ratione sui officii tantum tenetur ea præstare, quae jure communi, vel a suo superiori præcepta sunt; sed tantum est illi præceptum ut tempore necessitatis sacramenta ministret; ergo. Secundo, quia alias tenetur parochus audire subditos quoties confiteri velint; hoc autem esset valde onerosum, et moraliter fere impossibile. Sequela patet, quia si tenetur audire voluntarias confessiones, non est major ratio de una quam de alia. Denique, si parochus probabiliter credat, subditem solum velle de venialibus confiteri, non tenetur audire, quia illa confessio voluntatis est, non necessitatis; ergo idem erit de omni voluntaria confessione. Hanc sententiam reprehendunt Adrian., q. 5 de Confess., dub. 8; et Soto, dist. 18, q. 4, art. 2; Navarr., dict.

c. Consideret, de Pœnit., d. 6, a n. 152, et sane merito; est enim parum pia, et practice minime tuta.

Teneri parochum audire subditem confiteri voluntem extra obligationis tempus.

4. *Prima assertio.* — Dicendum est ergo primo, parochum non tantum teneri ad ministrandum hoc sacramentum subditis, quando illi tenentur suscipere, sed etiam aliis temporibus, si ipsi petant. Probatur, quia pastor ex ratione officii sui non tantum tenetur providere ovibus, quando illæ extreme indigent, sed etiam temporibus opportunis; quia tenetur non solum necessitatem, sed etiam utilitatem, et commodum, et profectum earum procurare, vel saltem non impedire; esset autem contra evidenter utilitatem ovium, si tantum semel in anno hoc sacramentum illis tribueretur, etiam ipsis penitentibus et desiderantibus majorem frequentiam, nec posset majus impedimentum ponи non solum profectui, sed etiam saluti earum; ergo. Major ex terminis videtur moraliter nota, et non obscure colligitur ex Ezech. 3, 33 et 34, et aliis similibus Sacrae Scripturæ locis, in quibus reprehenduntur pastores qui convenientem ovium prouidentiam non habent. Et confirmatur, quia pastor tenetur, si commode potest, procurare, ut subditi evitent mortalita peccata, quoad commode fieri possit; nullum autem est medium ad hunc finem magis accommodatum, quam frequens confessio; nec potest non contingere (regulariter loquendo) quin intra annum sit saepius peccaturus, qui semel tantum in anno confitetur; ergo tenetur parochus non impedire hanc frequentiam, nec cogere subditos, ut semel tantum in anno confiteantur. Et confirmatur secundo, quia tenetur parochus extremam unctionem ministrare, etiam si fortasse subditus non teneatur suscipere, vel etiamsi nondum urgeat extremus necessitatis articulus; interdum etiam tenetur facere sacram, quamvis subditi non teneantur audire; ergo.

5. *Secunda assertio.* — *Limitatur præcens assertio.* — *Limitatio secunda.* — Secundo dicendum est teneri parochum ad audiendum confessionem subditi, quando ille opportuno tempore, et justa de causa petit hoc sacramentum, et nulla est rationabilis causa negandi. Probatur, quia, supposita præcedenti conclusione, nulla potest certior vel prudenter regula prescribi. Item, quia tunc subditus habet jus petendi; ergo parochus et pas-

tor habet obligationem dandi. Sed observandum primo est, non semper teneri parochum per seipsum hoc facere; si enim sunt alii, qui possint huic muneri satisfacere, poterit parochus facultatem concedere suis ovi bus, ut eis confiteantur, quia non tenetur semper per seipsum sacramenta ministrare, et hoc modo satis subvenitur necessitatibus ditorum. In aliquo autem casu poterit teneri parochus ad audiendam per seipsum confessionem subditi, ipso exigente propter aliquam gravem causam, vel quia non potest aliter satisfacere suæ conscientiæ; sed hoc, ut dixi, rarum est, et prudentiæ parochi relinquendum. Secundo est observandum, non semper peccare mortaliter parochum negando hoc sacramentum subdito petenti extra tempus necessitatis, nisi gravis aliqua causa urget, ut, verbi gratia, quia subditus gravi aliqua tentatione aut difficultate premitur, vel quia longum et difficile iter aggreditur, vel certe quia est tempus jubilæi, et privaretur magna utilitate si non confiteretur; in his enim et similibus eventibus peccaret graviter pastor negando hoc sacramentum. Tamen extra hos casus non erit peccatum mortale, etiamsi semel aut iterum neget seu differat, dummodo non sit dilatio nimia, ita ut censeatur subditus privari jure suo in re gravi, quod prudenti arbitrio existimandum est. Unde colligitur, si subditus importune et nimis frequenter confiteri velit, non teneri parochum ad audiendum illum; oportet enim etiam habere rationem aliarum occupationum, seu obligationum ipsius parochi, præsertim quia non tenetur summam diligentiam adhibere vel labore, sed moderatam et prudentem sollicitudinem.

6. *Argumentis primæ sententiae satisfit.* — Ad argumenta primæ sententiae ex dictis patet solutio. Ad primum respondeatur, non esse hic necessarium aliud speciale præceptum, præter ipsum debitum pastoralis officii, quod intrinsece secum afferit hanc obligationem, ut explicatum est. Ad secundum jam diximus quando et quomodo possit tempus hujus obligationis definiri. Ad tertium respondeatur, quamvis haec obligatio maxime urgere possit, quando subditus creditur esse in statu peccati mortalitatis, a quo per confessionem liberari cupit, tamen non tantum in hujusmodi confessione posse obligationem hanc intervenire, sed etiam in confessione, quæ de solis venialibus futura esse creditur, quando illius frequentia est prudens et moderata; per-

tinet enim ad magnum spirituale bonum subditi, et, ut dicebam, moraliter necessaria est ad evitanda peccata mortalia, et parochus seu pastor tenetur ita providere saluti ovium, ut possint, si velint, et proficere et peccata vitare, et, quantum in ipso est, impedimentum non ponere. Ex quo tandem intelligitur, hanc obligationem eadem vel majori ratione esse in quolibet ordinario pastore, qui habet vicem parochi, proportione servata, ut est in religionibus superior, quia licet non accipiat stipendum, tamen ex officio, et quasi mutua conventione et pacto, tenetur subditorum salutem procurare, tanto majori obligatione, quanto subditi statum majoris perfectionis profitentur.

SECTIO II.

Quomodo debeat confessor certus fieri de dispositio ne pœnitentis.

1. *Confessorem teneri justitiam et religionem servare.* — *Non posse confessorem absolvere pœnitentem nisi dispositum.* — Sive confessio ex obligatione ministret hoc sacramentum, sive ex voluntate sua, tenetur et justitiam, et religionem in ejus administratione servare: quia et judicium et actionem sacram exercet. Quid autem agere debeat, ut his virtutibus in hoc munere satisfaciat, superest explicandum, de quo videri possunt Anton., 3 p., tit. 17, c. 19, et alii Doctores infra citandi. Unum ergo ex præcipuis est, ut dispositionem conscientiæ pœnitentis sufficienter agnoscat. Est enim præcipuum hujus materiae fundamentum, non posse confessorem licite pœnitentem absolvere, nisi ille sit bene dispositus ad absolutionem suscipiendam. Primo, quia non potest ipse absolvere, nisi quem Christus etiam absolut; gerit enim vices Christi, et quæ ipse solvit in terris, debent soluta manere et in celis, alias clavis errabit, et minister illa abutetur et peccabit. Secundo, quia tenetur ministri sacramentorum non dare illa indignis. Tertio, quia est judex, et tenetur justum judicium facere. Ex quo fit, priusquam absolut, necesse esse, ut prudenter et probabili ter judicet pœnitentem esse dispositum; quia alias se exponeret periculo errandi, et sine sufficienti cognitione operaretur. Explicandum superest, quid debeat facere confessio, ut hoc prudenter judicet, et suæ conscientiæ satisficiat.

2. *Dispositio pœnitentis ex quibus componatur.* — In quo est secundo observandum, hanc dispositionem pœnitentis ex duobus

consurgere, scilicet, displicentia præteritorum et proposito in futurum; et quidem quo ad displicantiam attinet, facile potest sibi satisfacere confessor, quia si poenitens in ipso modo confessionis et accusationis sua præbet signa doloris, vel certe si est homo non valde rudis, et appetit moratus, nullam diligentiam in hoc tenetur confessor adhibere, bene tamen semper faciet proponendo et consulendo detestationem peccati; et quando non habet sufficientia signa doloris, potest et debet interrogare poenitentem, an ex animo detestetur peccatum, cui affirmanti credere tenetur. Et hoc idem dicendum est de proposito in futurum, quando ex confessione non oritur specialis aliqua obligatio restituendi vel relinquendi aliquam occasionem proximam peccandi, sed solum communis et generalis obligatio non peccandi de cetero. In quo observant Doctores, non debere confessorem proponere poenitenti omnes difficultates, quæ in vitandis peccatis occurrere possunt, quia constitutum illum in manifesto periculo, non solum non habendi propositum efficax in futurum, sed etiam denuo peccandi; satis ergo est, ut proposita in genere fœditate peccati, Dei bonitate et periculo damnationis, etc., poenitens concipiatur generale propositum nunquam iterum peccandi mortaliter; neque oportet ut confessor sibi persuadeat et judicet etiam probabiliter, ita esse futurum ut poenitens a peccando abstineat, sed satis est ut existimet nunc habere tale propositum, quamvis post breve tempus illud sit mutaturus. Ita docent omnes auctores. Et ratio est clara ex iis quæ dicta sunt supra in materia de Contritione.

3. *Difficultas de obligatione restituendi vel occasionem relinquendi.* — Tota ergo difficultas ad hoc revocatur, quando ex confessione resultat specialis obligatio restituendi vel relinquendi occasionem in futurum. Circa quod primum observandum est, non semper debere confessorem cogere poenitentem, priusquam illum absolvat, ut id exequatur, quod facere tenetur, id est, ut restituat, etc., quia hæc obligatio non semper urget pro statim, et quia satis est ut poenitens credatur habere firmum propositum suam obligationem impleendi, cui credendum est, præsertim si tunc primum incidit in eam occasionem, seu obligationem, et non est inventus infidelis, vel inconstans in similibus propositis, neque ex aliis conjecturis potest talis suspicio probabilius concipi. Neque oportet ab illo juramen-

tum aut aliam cautionem exigere, nisi in casibus a jure expressis, ut notavit Navarr., cap. 26, num. 2; *Sylvest.*, verb. *Confessor*, 3, q. 12; et Anton., 3 p., tit. 14, c. 19, § 19. Aliquando vero oportet remittere poenitentem, et illum non absolvere, donec suam obligationem implete, præsertim quando iterum atque iterum illam confessus est, et implere promisit, neque implevit; quia alias relinqueretur in morali occasione peccandi, et ejus propositum moraliter non potest judicari efficax, quandoquidem convincitur esse in magna mora, et posse, et non facere. Quapropter oportet confessores in hoc esse cautos et constantes, ne graventur peccatis alienis, quod notavit Cajet., verb. *Restitutio*, c. 6; et Anton., 2 p., tit. 2, c. 8; et Navar., c. 17, n. 54, et c. 26, n. 5.

4. *Quid fiet cum panitens non potest statim implere obligationem.* — Sed est specialis difficultas, quid fiet, quando poenitens, vel non potest, vel difficillime potest hujusmodi obligationem implere statim. Respondeo in obligatione restituendi rem esse facilem, quia si moraliter non potest, pro tunc excusatur, et satis est, si restituere proponat quando ad pinguiorem fortunam veniet. Moralis autem perplexitas esse solet in proximis occasionibus peccandi, quæ sèpè sine scandalo, vel infamia, vel alio gravi incommodo relinquiri non possunt; si autem non relinquuntur, homo manet in gravi periculo proximo et morali. In qua re explicanda Navarrus, in Summa, c. 3, n. 10 et sequent., et Corduba, in Summa Hispan., q. 4, multa dicunt. Sed vix potest certa regula tradi, quia tota hæc res maxime pendet ex prudentia confessoris. Solum est attendendum, ad judicandum quod aliqua sit moralis occasio proxima, necessaria esse, ut vel ex suo genere talis sit, quæ frequenter inducat homines similis conditionis ad tale peccatum; vel certe, ut experientia constet in hoc homine habere talem effectum. Deinde necesse est, ut illa occasio voluntaria sit; quia alias quod ex illa nascitur, ut sic, non erit voluntarium, neque ipsa in se poterit esse culpabilis. Unde fit, quando moraliter vitari non potest, illam non censi voluntariam, neque assumptam, sed illicitam; et ideo non esse morale, sed necessitatem quandam potius, vel impotentiam, propter quam non fit homo absolutione indignus. Oportet tamen aliis mediis uti ad curandum hominem, et probandum an ejus propositum efficax sit; neque est illi negan-

da absolutio, etiamsi iterum atque iterum reincidat, maxime si aliquantulum se contineat, et numerum peccatorum paulatim diminuat; quod notavit Navarr., c. 3, n. 21. Interdum vero differri potest absolutio, et major aliqua poenitentia vel cautio adhiberi; quod si tandem experimento constet, hæc non sufficere, cogendus erit interdum poenitens ad tollendam occasionem, etiam cum gravi temporali nocimento; semper tamen magna prudentia necessaria est, ut scandalum vitetur.

SECTIO III.

Quam diligentiam teneatur confessor adhibere, ut poenitens integre confiteatur.

1. *An debeat confessor in principio interrogations præmittere.* — Duo sunt ex parte poenitentis necessaria, ut sit absolutione dignus, debitus dolor, et integra accusatio. Utriusque igitur debet confessor habere sufficientem notitiam et satisfactionem, ut justam possit proferre sententiam, et ideo, præter diligentiam superiori sectione explicatam circa dispositionem poenitentis, necesse est ut etiam circa integratatem suam operam prudenter exhibeat; quod nunc a nobis explicandum est. Et imprimis inquire potest, an debeat confessor initio confessionis aliquas interrogations præmittere, quod tractant Navar., c. 10, et Cajet., verbo *Interrogationes confessoris*; qui dicunt utile esse nonnulla interrogare, verbi gratia, statum et conditionem poenitentis, tempus in quo ultimo confessus est, et an satisfecerit pro priori confessione, ac denique an sufficienter paratus veniat. Addit etiam Cajetanus interrogandum esse, an habeat aliquid impedimentum, propter quod absolviri non possit, ut, an gerat inimicitias cum aliquo, vel quid simile. Sed hoc nec Navarro placuit, nec mihi; quia raro erit utile, et sèpè poterit poenitentem offendere; tum etiam, quia fieri poterit, ut licet initio habeat impedimentum, et sit indispositus, tamen paulatim in confessione ipsa disponatur. Addendum etiam est, has omnes interrogations absolute non esse necessarias, quia ex discursu confessionis facile cognosci poterunt, si oportuerit; et interdum non sunt circumstantiae necessariae alicujus peccati; quod si fuerint, tunc interrogari poterunt, si a poenitente non dicantur, vel si ab ipso confessore cognitæ non sint; nam hoc etiam sufficiet, ut notavit Navarr. in cap.

3. *An confessor possit esse contentus sola narratione poenitentis.* — Secundo inquire potest, an in discursu confessionis, vel in fine ejus, ante absolutionem teneatur confessor aliquid interrogare, vel possit esse contentus sola narratione poenitentis. In quo duo sunt certa: primum est, si considerata conditione poenitentis, moribus, scientia, et longitudine aut brevitate temporis, et aliis circumstantiis, probabiliter ac prudenter judicet confessio poenitentem integre esse confessum, non teneri ad interrogandum aliquid; quia nulla est talis obligatio, cum in his rebus non sit major evidencia requirenda, sed ea probabilitas, quæ ad alia negotia humana gravia existimari solet sufficiens. Quin potius in hujusmodi eventu judicari posset quælibet interrogatio otiosa, et curiosa, et onerosa poenitenti, quæ omnia vitanda sunt. Secundo, certum est, si confessio judicet poenitentem non satis

explicuisse conscientiam suam, aliquaque peccata relinquare ob negligentiam, vel minus perfectam examinationem, teneri ad interrogandum priusquam absolvat. Ita docent communiter Doctores cum Magistro, in 4, d. 47 et 49; Sot., d. 18, q. 2, art. 4, circa fin.; et alii, quos statim referam; et colligit ex c. *Omnis utriusque sexus, ubi dicitur: Sit sacerdos discretus et cautus, more periti medici diligenter inquirens peccatorum circumstan- tias, etc.* Similia habentur in VI Synodo, can. ult. Trullano, et in Concil. Vormat., c. 7, et in c. 2 de Pœnit., d. 6, ex August., lib. de Vera et fals. pœnit., c. ult. Et ratio est, quia integritas confessionis est necessaria, ut homo sit capax absolutionis; ergo priusquam confessor absolvat, tenetur probabiliter judicare pœnitentem confessum esse integre; ergo si non judicat absque sua interrogatione et inquisitione, tenetur inquirere.

4. Dices, nunquam sacerdotem teneri ad interrogandum, quia semper potest remittere pœnitentem, ut amplius se examinet ac præparet, ut per seipsum integre confiteatur. Respondet imprimis, sæpe pœnitentem esse incapacem ad hoc præstandum per seipsum solum, et fere necessario indigere ope et auxilio confessoris. Deinde, si sit confessor proprius, et qui ex officio tenetur audire confessionem, eadem ratione tenebitur diligenter adhibere, ut pœnitens integre confiteatur; si autem sit alius sacerdos, qui sponte audit confessionem, facilius poterit relinquare pœnitentem, admonendo illum ut majorum diligentiam adhibeat; quanquam postquam coepit confessionem audire, non debet in hoc esse facilis, quia esset valde onerosum pœnitenti, et ideo sine gravi causa non debet illum relinquare inchoata confessione, sed suis interrogationibus juvare, ut integre confiteatur. Et confirmatur, quia judex non debet sententiam proferre, non satis cognita causa; et medicus, si ægrotus nesciat ægritudinem suam satis aperire, debet inquirere, donec sufficientem notitiam habeat ad medicinam adhibendam; ergo similiter, etc.

5. *Objectio solvitur.* — *Oportere confessorem non esse nimium in interrogando.* — Addit vero Petrus Soto, lect. 40 de Confessione, si pœnitens non patiatur se amplius examinari et interrogari, dicens sufficienter esse confessum, debere sacerdotem illum absolvere, admonitione præmissa, absolucionem nihil illi profuturam, si integre confessus non sit. Sed hoc prudenter est intelligendum, scilicet,

si confessor probabiliter judicet confessionem integre esse factam, quia, si sit certus pœnitentem temere et imprudenter procedere, non debet illi conformari, quia id esset ad malum cooperari. Advertendum etiam in hoc est, non oportere de omnibus rebus interrogare, sed de iis quæ, considerata conditione pœnitentis, et notitia quam ipse de seipso præbet, probabiliter possunt in ipsum convenire, seu in probabile dubium venire. Quapropter omnes Doctores admonent confessorem, ne sit nimius in interrogando, et præsertim, ut in aliquibus rebus seu materiis (ut verbi gratia, castitatis) ad particularia non semper descendat, ne aut pœnitentem doceat quæ forte nescit, aut se vel illum periculo alienus tentationis exponat, ut recte D. Thomas docuit, 4, d. 46, q. 3, quem imitatus est Soto, dist. 18, q. 4, art. 4, post medium.

6. *An confessor teneatur interrogare pœnitentem de peccato oblio.* — *Medina responsio.* — Difficultas vero superest, si confessori constet, pœnitentem quidem fecisse sufficientem diligentiam, et nihilominus aliquod peccatum omittere, an teneatur tunc illud interrogare. Medina, in dicto Cod. de Confess., q. de Confessione iteranda, negat teneri. Ratio ejus est quia ille pœnitens jam est integre confessus formaliter, quamvis non materialiter, et est dispositus, ut tam sacramentum, quam effectum sacramenti, et omnium peccatorum, etiam oblitorum, remissionem consequatur; ergo non est cur confessor obligetur amplius inquirere. Adjungit vero limitationem, nisi tacere tale peccatum cedat in grave detrimentum alterius tertiae personæ, cui potest ipse minister, media confessione, remedium adhibere. Sed hæc obligatio extinseca est; non enim provenit ex ministerio sacramenti, ut sic, sed ex lege charitatis; quacunque enim alia via posset talis sacerdos illud malum proximi impedire, teneretur ex charitate id facere, per se loquendo. Hic autem agimus de obligatione per se ex vi munieris confessoris.

7. *Vera responsio.* — Et hoc modo dicendum censeo, per se loquendo, teneri confessorem in eo casu ad interrogandum propter integratem ipsius judicij, quam sententiam tenet Magister, in 4, d. 49, et ibi D. Thom., in fine litteræ, post omnes questiones; Sylvest., verb. *Confessor*, 3, § 14; Anton., 3 p., tit. 17, c. 17, § 2; Angel., verb. *Interrogationes*, § 3; Navar., in Summ., c. 5, n. 2; Cano, dict. relect., p. 5. Et practice proba-

tur, quia alias fere nāquam tenerentur confessores interrogare homines rudes et indociles, qui quantamcumque diligentiam præmittant, nunquam per se possunt integre confiteri, explicando circumstantias, species et numerum peccatorum; unde si non juvenatur, etiam excusabuntur, quamvis multa omittant, atque adeo formaliter confitebuntur integre; ergo, si hoc satis est ut confessor excusat ab obligatione interrogandi, nunquam fere ad hoc tenebitur. Consequens est contra proximam Ecclesiam, et contra intentionem e. *Omnis utriusque sexus, et contra rationem judicij et curationis, seu obligationem judicis et medici, ut supra argumentabamur.*

8. Ratio. — *Soti dictum bene intelligitur.*

— Ratio vero fundamentalis est, quia confessio non solum tenetur ex officio cavere peccatum pœnitentis in mutilatione confessionis, sed etiam per se tenetur curare ut judicium ipsum integre fiat, tum quia formaliter ac per se hoc pertinet ad officium judicis, cuius personam ibi confessor gerit; debet enim judex causam perfecte examinare antequam sententiam ferat, et consequenter tenetur etiam inquirere, quantum necesse est, juxta naturam judicij, ut causa sufficienter in illo foro explicetur; tum etiam quia non solius peccatoris, sed etiam Dei, suo modo, res agitur in tali judicio, et ideo tenetur judex etiam partes Dei agere, et omnem Dei offensionem ad tale judicium afferre, priusquam reus absolvatur. Unde, quod Soto, d. 18, q. 2, art. 4, versus fin., dixit, officium per se confessoris non esse interrogare pœnitentem, sed ipsum audire, sano modo intelligendum est; est enim id verum per se, id est, nullo supposito defectu vel impotentia ex parte pœnitentis sibi reliqui, quia ipse debet sua sponte omnia dicere, et prævenire, ut sic dicam, interrogationes confessoris. Tamen, supposita imperfectione pœnitentis, ad officium confessoris per se spectat juvare illum, et consequenter etiam interrogare, si necesse sit, ut confessio integre fiat.

9. *Quid agit confessio, si sciat pœnitentem tacere et negare peccatum.* — Ultimo queritur, quid agit confessio, si pœnitentem videat non solum tacere aliquod peccatum, quod evidenter scit illum commisisse, sed etiam, postquam interrogatus est, illum in confessione negare. Videtur enim teneri ad absolvendum illum, quia juxta communem regulam, et doctrinam D. Thomæ, Quodlib.

Utrum confessio possit absolvere pœnitentem, qui per ignorantiam est in statu de se malo, vel debeat illum admonere.

SECTIO IV.

4. Contingit interdum aliquem retinere aliena invincibiliter putans esse sua, vel inter virum et uxorem intercessisse impedimentum irritans matrimonium, quod ipsi invincibiliter ignorant, et ideo bona fide debitum petunt et reddunt. Quid ergo agit confessio, qui totam rem bene novit, et videt pœnitentem ignorantia laborare? Est autem sermo de ignorantia invincibili, quia si esset invincibilis, certum est non posse confessorem absolvere pœnitentem, nisi prius illum admoneat, et ille proponat statum illum relinquare, quia ratione illius ignorantiae est in statu peccati. Et ideo in hujusmodi eventibus primum omnium debet considerare confessio, an talis ignorantia sit inculpabilis; quod colligit ex conditione pœnitentis, ex scientia ejus, et dubitationibus quas patitur, et interrogationibus quas facit.

2. *Prima assertio.* — *Objectio.* — Supposita ergo ignorantia invincibili, notandum est, aliud esse tacere veritatem, aliud mentitum, et alium in suo errore quoquo modo confirmare. Confessor ergo nullo modo habet falsum dicere, vel poenitentem ulla ratione in suo errore confirmare, quod per se clarum est, quia hoc est intrinsece malum. Unde fit, si poenitens interroget vel dubitet, aperiendam esse veritatem. Dices: non licebit interdum dissimulare et occultare? hoc enim non est falsum dicere, nec favere errori. Respondeatur, si poenitens dubitat de re, quae pertinet ad jus seu præcepti obligationem, confessor nullo modo debet dissimulare, sed explicare obligationem quam poenitens habet, supposita narratione facti, quam ipse proponit. Ratio est clara, quia tunc confessor habet rationem pastoris et medici, et ideo ad munus illius pertinet veritatem docere, unde tacendo tunc, et dissimulando, sine dubio alter auctoritate illius confirmaretur in errore. Si vero sit res, quae ad factum pertinet, interrogatus tenetur etiam dicere veritatem, sed non tenetur plus dicere quam interrogatus sit, juxta principia statim tradenda. Unde si uxor dubitet, verbi gratia, an possit redire debitum marito petenti, propter votum castitatis quod habet, et tamen confessor sciat illam habere aliud impedimentum multo majus, quod irritavit matrimonium, potest simpliciter respondere, votum non impedi redditionem debiti, et reliqua tacere.

3. *Secunda assertio.* — *Ratio assertionis.* — Secundo, si confessor probabiliter credit suam admonitionem profuturam sine ullo scandalo, vel gravi incommodo, debet admonere poenitentem ut relinquat statum, qui materialiter est status peccati, quamvis excusat per ignorantiam. Ita docent qui hanc materiam tractant, Adrian., q. 5 de Confessione, dub. 7, Quodlib. 5, art. 2; Med., dicto Cod., quæst. de Confessione dimidiata iteranda (quamvis falso in contrarium citari soleat); Soto, d. 48, q. 2, art. 4, circa fin.; Petr. Soto, lect. 10 de Confessione; Cano, dicta relect., p. 5; Cordub., lib. 1, q. 41; indicant etiam Navar., in c. *Si quis autem*, de Pœnit., d. 7, n. 66, et Covarruv., in 4, 3 part., cap. 6, § 10, n. 15. Et ratio est, quia imprimit ex charitate tenemur admonere proximum, etiamsi ignoranter faciat id, quod ex se peccatum est, quando est spes fructus, ut constat ex materia de Correctione fraterna; quia quæ ipsa ignorantia et hujusmodi status

de se est magnum malum proximi, et ideo ipsa ratio misericordiae obligat ad subveniendum illi, quando est spes fructus, juxta generales regulas misericordiae; ergo hæc obligatio multo magis urget confessorem. Praeterea ratione officii subit confessor vicem pastoris et doctoris; ergo tenetur (si commode potest) illuminare poenitentem. Oportet autem considerare, an possit illud fieri sine scandalô et gravi detimento; ut, verbi gratia, in casu illo de matrimonio, si res est antiqua, posset grave scandalum generari, si publice separantur, et, si habent filios, possit esse illis grave nocumentum; et ideo hæc et similia ponderanda sunt, quia, cum Dei offensio per ignorantiam invincibilem evitetur, illud materiale malum permitti potest propter hæc graviora mala vitanda, quando alia via vitari non posset, et in hoc est necessaria prudentia confessoris, neque alia certior regula dari potest.

4. *Tertia assertio.* — Tertio, quando confessor non sperat fructum, vel quia probabiliter et prudenter timet poenitentem non effecturum, vel certe non posse sine gravi incommodo id efficere, de quo admonendus est, potest et debet tacere, ac poenitentem in sua bona fide relinquere. Ita docent citati auctores, quamvis Adrianus et Soto aliquantulum differant, ut statim dicam. Et probatur primo ex Aug., in c. *Si quis autem*, de Pœnit., d. 9, ubi ait: *Si scirem non tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem*; et Innoc. III, in c. *Quia circa*, de Consanguin. et affinit., propter vitandum scandalum mandat dissimulare cum quibusdam, qui bona fide matrimonium se contraxisse putabant, cum tamen impedimentum occultum haberent; quem textum bene ad rem præsentem explicitant Navar. et Covar. supra. Ratio autem est, quia tunc confessor nec ratione officii, nec ratione charitatis tenetur admonere poenitentem. Primum patet, quia tunc poenitens est bene dispositus, et integre confessus; ergo ex vi officii confessoris absolviri potest. Secundum etiam est manifestum, quia charitas et correctio fraterna solum obligat, quando est spes fructus. Item in eo casu potius esset admonitio contra charitatem, quia posset afferre magnum incommodum proximo sine ullo fructu. Et explicatur et confirmatur, quia medicus non debet adhibere medicinam, si timeat majus damnum allaturam quam fructum, et præsertim quando necessitas non admodum urget, ut est in præsenti, quia cum

ignorantia excusat a peccato, facit ut necessitas non admodum urgeat.

5. *Adrianus et Soto reducuntur ad reveram sententiam.* — Contra hanc sententiam ex parte videntur sentire Adrianus et Soto, dum quibusdam distinctionibus utuntur; Soto enim dicit, hanc conclusionem procedere, quando ignorantia est de his, quæ non omnes scirentur; non vero quando est de his, quæ omnes scirentur, quia tunc non est invincibilis. Sed hoc formaliter non est contra conclusionem positam, quæ generaliter vera est, quandocunque ignorantia est invincibilis. Et præterea talis revera aliquando esse potest, etiam de his, quæ omnes scirentur, ut suppono ex prima secundæ. Nisi forte quis dicat, eum, qui invincibiliter ignorat aliquid, pro tunc non teneri, si quidem pro tunc scire non potest, quod pertinet ad quæstionem de nomine; per se enim obligatio existit, quamvis per accidens hic et nunc homo excusat. Evidem fere dicendum est ad Adrianum, qui aliter distinguit, nimirum, si ignorantia sit de rebus pertinentibus ad jus naturæ, vel ad jus positivum omnibus fidelibus propositum, et de his dicit secundum esse poenitentem, etiamsi non sit spes fructus, vel sequatur quodlibet aliud incommodum, non vero de aliis rebus. Et ratio ejus est, quia non censem est ignorantiam invincibilem de his rebus, præsertim quando homo non est paratus ad discendum illa, et bene utendum tali scientia. Et in eam sententiam citat Ambros., serm. 83; et Gregor., lib. 1, ep. 33, et habetur in cap. *Ephesiis*, 43 d. Sed imprimis hæc testimonia Patrum non sunt ad rem; illi enim non tractant de privata admonitione, de qua nunc agimus, sed de publica correctione et doctrina, quæ non est omittenda, etiamsi multi sint illa male usuri, quia in illa semper est spes fructus. Deinde, licet verum sit, in his, quæ sunt juris naturæ, rarius contingere ignorantiam invincibilem, non est tamen impossibilis, in multis præsertim, quæ per se nota non sunt. Et, quidquid de hoc sit, illud tamen semper formaliter est verum, si intercedat hæc ignorantia, non esse obligationem expellendi illum sine spe fructus. Neque est signum culpabilis ignorantiae, quod poenitens sit ita dispositus, ut non speretur fructus ex scientia contraria, tum quia fieri potest, ut incommodum, quod timetur, aliunde nascatur, scilicet, ex timore scandali, vel alterius gravis nocumenti; tum etiam, quia quamvis hic ti-

mor nascatur ex fragilitate ipsius poenitentis, vel aliquo affectu ejus, tamen fieri potest, ut hic et nunc illa dispositio non sit culpabilis, præsertim in ordine ad tollendam ignorantiam, et ideo nihil obstat, quominus ignorantia illa invincibilis esse possit.

SECTIO V.

Utrum teneatur confessor absolvere poenitentem dispositum, ubi intercedit dubium, vel opinionum diversitas.

1. *Confessorem non posse poenitentem indispositum absolvere.* — Duo principia sunt certa in hac materia: primum est, quando confessori constat poenitentem non esse dispositum ad sacramentum, et effectum ejus, non posse licite eum absolvere, ut ex dictis patet. Unde fit, si in hujusmodi casu, poenitens importunus sit, et absolutionem petat, duplum peccare graviter: primo, quia vult sacramentum indigne suscipere; secundo, quia inducit confessorem ad sacrilegium committendum. Quod bene notarunt Soto, dist. 18, q. 3, art. 3, et Cordub., qui alias refert, q. 4 sue Summæ.

2. *Teneri dispositum absolvere.* — *Distinctio Summistarum reprobatur.* — Secundo certum est, si confessori constet poenitentem esse rite confessum et dispositum, teneri sub gravi peccato illum absolvere. Quod omnes Theologoi docent, quia hoc postulat ratio justi iudicij, et æquitas inter poenitentem et confessorem; debet enim judex, audita causa, judicare et absolvere reum, si dignus sit. Et confirmatur, quia sacerdos est minister Dei, cui in iudicio conformari debet; sed Deus vult absolviri peccatorum bene dispositum, et ad hoc dedit potestatem ligandi et solvendi; ergo. Denique, quia magna fieret injuria poenitenti, si sine causa privaretur sacramento, et cogeretur iterum confiteri. Unde intelligitur obligationem hanc ex ipsa institutione sacramenti et munere confessoris intrinsece ori, quia scilicet hoc postulat ratio justi iudicij, ut sicut poenitens tenetur obedere confessori, ita confessor teneatur curare et absolvere poenitentem dignum. Quare non oportet distinguere (ut multi Summistæ faciunt, quos ex parte sequitur Medin., dicta q. de Confessione iteranda) inter confessorem proprium seu parochum, et alium delegatum, ita ut ille teneatur absolvere, non vero hic; est enim hoc falsum, quia licet unus fortasse absolute teneretur audire confessionem, et